

Isten nem akarja

Sokféleképpen lehet elmesélni Izsák történetét, akit apja fel akart áldozni. Most az egyszer hagyjuk ki Istent a játékból. Induljunk inkább nyomkeresésre azon helyzetek felé, amelyekért maguknak az embereknek kell felelősséget vállalniuk.

Itt van ez a kislány, Lena Sophie, aki éppen két éves. Éhen és szomjan halt. A kis Kevint agyonverték, a kis Jessicát pedig, mielőtt meghalt volna, éveken át egy elsötétített szobában tartották, mint valami éjszakai állatot; a végén a saját haját ette.

Gyermekek áldozattá válása nem csupán az ószövetségi apák csontkemény korában történt meg. Minden nap megtörténik – a gyermekvédelem és az ifjúsági hivatalok ellenére, a családi pótlék és az óvodák ellenére. Ha gyerekek saját szüleik áldozataivá válnak, riadtan és rendkívül nyugtalanul reagálunk. Azok a helyzetek, amelyekben szülők megsértik, megalázzák, sőt megölik védtelen gyerekeiket, a legérzékenyebb pontunkon érintenek minket.

Ábrahám és Izsák története arra kényszerít minket, hogy odanézzünk, ahonnan szívesen elfordítanánk a fejünket; e történet lidérces álmainkban gyökerezik. Egyfajta brutális családállítás ez, amikor is nem hallgatjuk el: előfordul, hogy szülők áldozattá teszik a gyerekeiket. Önmegvalósításuk áldozatává, érzéketlenségük és közönyük áldozatává, saját elhanyagoltságuk és szenvedélyük áldozatává, de becsvágyuk áldozatává is. Ezzel a jellegével: Én padlóra kerülök, ha a gyerekek nem nyújtja az iskolában azt a teljesítményt, amelyet elvárok tőle... Én, én, én... Jó polgári körökből való szülők is áldozattá teszik gyerekeiket.

Rettenetesen közel áll hozzánk ez a családállítás; mert mi, felnőttek, valamennyien ismerjük ezt a játékot, különböző oldalairól: Ha régóta felnőtt vagyok is, emlékszem tehetetlenségemre uralmat gyakorló szüleimmel szemben, akik engedelmséget vagy valamilyen teljesítményt követeltek. Mindenekelőtt számtalan nő ismeri azt az érzést, hogy gyermekkorától fogva áldozattá tették: a megaláztatás, a pórázon tartottság, az erőszakot szenvedés érzését. Ezért ez a történet megmarad az ember emlékezetében – visszatásztatóan és félelmet keltően.

A Biblia első könyve elbeszéli a kis Izsák megakadályozott föláldozásának történetét, hogy mindenkivel tudassa: Soha többé nem lehet Isten gondolataként eladni gyerekek áldo-

zattá tételét. Egyetlen vallásban sem. Mert az azt jelentené: a világ jövőjét helyezni az oltárra, ahogyan Ábrahám Isten ígérését helyezte az oltárra a fiával, a legkedvesebbet, amije csak volt. Isten nem akarja ezt.

A történet visszaütal minket önmagunkhoz. Ha Isten nem kíván tőlünk áldozatot, akkor nem mi magunk vagyunk-e azok, akik áldozatokat produkálunk a megalázás örökös körforgásában? Mind a mai napig nem tűnt el az emberek fejéből az az alapvető téboly, hogy maga Isten akar áldozatokat. Gyakran gyerekek azok – a kis Szahib vagy a kis Mohamed –, akik félrevezetve a felnőttek által, dinamitövet csatolnak a derekukra, és megpróbálják a lehető legtöbb ember életét kioltani, miközben a levegőbe röpitik magukat. Azért teszik, mert elhitetik velük, hogy ezt Isten kívánja tőlük. Azért teszik, mert elhitetik velük, hogy Istenért háborúznak.

Ábrahám és Izsák története kristálytisztán kimondja: Nem! Istennek nincs szüksége áldozatokra. Isten nem mentesség az örültségre vagy a kegyetlenségre. Isten nem mentség, amikor másokat áldozattá teszünk, amikor emberek értelmetlenül áldozattá válnak.

De mi a helyzet Alkésztisszel, azzal az asszonnyal, aki szeretetből, önként áldozza föl az életét a férjéért? Föláldozza magát, hogy a másik élhessen. Áldozat szabad akaratból. Aktivitás, nem passzivitás. Odaadás, nem elviselés. Nem fordul-e elő elégszer a világban, hogy emberek odaadják az életüket másokért? Anyák a gyerekéért, férjek a feleségükért, gyerekek a szüleikért. Nem fordul-e elő elégszer az emberek életdrámájában, hogy csak azért keletkezik élet és jövő, mert valaki teljes egzisztenciájával, sőt az életével kezeskedik érte?

Ezért beszéli el az Újszövetség apa és fia egészen más drámáját. Itt azt mondja valaki: Én vagyok az áldozat. Szabad akaratomból. Odaajándékozom magam. Én vetem be az életemet. Nem más. Tesmet és véretem adom érted. Magamat adom érted – önként és magától értetődően. Azért teszem, hogy végre elhidd: nem olyan Isten vagyok, aki áldozatot akar, hanem olyan, aki mindent kockára tesz, ha rólad van szó. Áldozattá válok – színtiszta, határtalan, gyémántkemény szeretetből. És nem kérek érte semmit. Nincs köztünk üzlet: én, az Isten, nem várok tőled ellenszolgáltatást. Azon kívül... hogy legyen vége annak, hogy áldozattá teszitek egymást.

Ezt a darabot is naponta játsszuk egymással, mi, emberek.

Egy anya gyereket szül. Sérült gyereket. Ő pedig ennek a kicsi lénynek ajándékozta alvását és gondoskodását, idejét és erejét, hogy annak esélye legyen az élhető életre.

Egy asszonyt agyvérzés ér, nem tud már beszélni, és nem tud járni, a férje pedig vele marad. Neki szenteli az életét. Mellette ül. Nem megy focimeccsre vagy a kocsmába. Föláldozza szabadidejét és szabadságát, minden hobbiját. Felesége semmit sem tud visszaadni neki. Üzlet nélküli szeretet ez.

Egy orvos Afrikába megy. Fizetés nélkül. Korábbi megtakarításából él. Odaadja a tudását. A szegények legszegényebbjét operálja. Háborús sérülteket és megerőszakoltakat gyógyít. Amikor hazamegy, megkérdezik a barátai: Mi hasznod van belőle? És nem tud rá felelni, azon kívül, hogy ott olykor boldog.

Áldozatot hozni a másik emberért – ez a szeretet pecsétje lehet. A hitelesség pecsétje. Aki látja ezt a pecsétet, tudja, hogy odahelyezheti bizalmát. Aki saját életével kezeskedik egy magatartásért vagy egy másik emberért, az képtelen arra, hogy elárulja a másikat.

Ez az én testem... Ez az én vérem... A kereszt jele a hitelesség pecsétje Isten szeretetén. Ügyelj a különbségre: Isten nem akar áldozatot tőlünk, nem, épp ellenkezőleg: Ő mindent kockáztat értünk.

Ezek olyan történetek, amelyek életet tesznek lehetővé. Magától értetődő, öntudatos, önkéntes szeretetből fakadnak. Bizalommal megöregedhetem, nem kell szégyellnem magam gyengeségeimért és bűneimért, ráhagyatkozhatom a másokra. Ha valaki önmagát veti be egy másik ember gyógyulásáért, ha mindent odaad, akkor élet keletkezhet, és bizalom, és melegség.

Igen, hallom az ellenvetést: Vannak olyan emberek is, akik lemondanak önmagukról másokért, akik megbetegszenek és tönkremennek, mert azt hiszik, az a kötelességük, hogy föláldozzák magukat Istenért és a másik emberért. – Ezt az áldozatot Isten nem akarja.

A golgotai történet és az emberek története fordított logikáról beszél: Az élet akkor nyílhat meg, ha feltétel nélkül szeretetet ajándékozunk. Áldozatok, védtelen és tehetetlen áldozatok akkor keletkeznek, ha már senki sem kockáztatja önmagát, ha senki nem ajándékozta oda magát. Ha nincs jelen önzetlen szeretet. Ilyen egyszerű ez – és ilyen nehéz.

Johanna Haberer